

1969). V tomto období začíná díky Olegu Šlosarovi Šlosarova spolupráce s *Hostem do domu*, kde se stal vlastně jazykovým redaktorem a později sem psal i glosy o některých jazykových problémech. V té době také započaly práce na edici *Gramatiky české* Jana Blahoslava. Nikdo však tehdy netušil, že je to začátek třicetileté práce (Blahoslavova *Gramatika* vyšla až v roce 1990). V této kapitole se také Šlosar vyznává ze své lásky k jazzu, např. vzpomíná na koncerty orchestru Gustava Bromy. Je to též doba, kdy se seznámil s výtvarníkem Bohumírem Matalem, jehož pak navštěvoval v legendárním mlýně v Prudké pod Doubravíkem. Na poslední otázku této kapitoly: „Jak zpětně hodnotíte celé to zlaté desetiletí opředené legendami?“ D. Šlosar odpovídá: „Pro ročníky, které nezažily předválečnou demokracii ani omezenou demokracii 1945 až 1948, to byl jakýsi vzorek možného společenského chování – svoboda slova, svoboda demonstrací, to bylo něco nového.“

V kapitole *Normalizace (1970-1989)* Šlosar vzpomíná na oběti normalizačních čistek. V té době se také rozvíjelo Šlosarovo přátelství s malířem Janem Steklíkem, který ilustroval všechny tři Šlosarovy popularizační knížky o češtině, tj. *Jazyčník* (1985, reedice 2004), *Tisíciletou* (1990, reedice 2005) i poslední *Otisky* z roku 2006. Koneckonců Steklíkovy výstižné kresby doprovázejí i tuto publikaci. Díky Miloši Štědroňovi začala tehdy také spolupráce s divadlem Husa na provázku (v době normalizace musela ta husa z názvu zmizet).

V listopadu 1989 D. Šlosar spoluzakládal stávkový výbor na filozofické fakultě a intenzivně se zapojil do tehdejších událostí; těm je věnována kapitola *Sametová revoluce (1989)*. V poslední životopisné kapitole *Současnost (1990-2007)* je zachyceno polistopadové dění na Filozofické fakultě MU. V květnu 1990 byl D. Šlosar jmenován profesorem a stal se vedoucím katedry českého jazyka (přejmenované později na Ústav českého jazyka). Do plodné epochy tohoto ústavu patří kolektivní počiny jako *Příruční mluvnice češtiny*, která pak od roku 1995 vycházela v dotiscích do roku 2005, a s širším okruhem spolupracovníků zpracovaný *Encyklopedický slovník češtiny* (2002). Zájem o hudební terminologii vrcholí monografií *Dějiny české hudební terminologie* (2004), na níž se podílel spolu s Milošem

Štědroňem. K desátému výročí sametové revoluce se Šlosar zapojil do iniciativy *Děkujeme, odejděte*; vystoupil při demonstraci na Zelném trhu. Šlosarovy občanské postoje souvisejí i s tím, že se věnuje analýze současného jazyka a konkrétně jazyka politiků.

Jazyku, hlavnímu objektu Šlosarova zájmu, je věnována poslední kapitola knížky. Zde jsme ve stručnosti seznámeni s historickým vývojem češtiny od staroslovenštiny až po současný jazyk se všemi jeho nešvary. K hlavním nešvarům podle D. Šlosara patří nepřesnost vyjadřování a taky módnost. Nejmarkantnějším symptomem módnosti jsou pak podle něj amerikanismy, jimiž se jazyk prokládá. Budoucnost češtiny však vidí optimisticky. Je přesvědčen, že se čeština udrží v dosavadních funkcích, že nebude její funkce omezena na nějakou kuchyňskou nebo všední komunikaci, ale že se udrží jako konverzační jazyk, jako jazyk krásné literatury i jako jazyk vědecký.

Velmi zajímavou činí publikaci bohatý doprovodný materiál (fotografie, kopie dokumentů). Kniha je také vybavena soupisem hlavních prací Dušana Šlosara. Životopisným kalendářem a rejstříkem jmen osobností, které jsou v knize zmiňovány.

Kniha je poutavým čtením nejen pro ty, kteří profesora Šlosara osobně znali, ale i pro ty, kteří se zajímají o dění v Brně, zejména o události posledních padesáti let.

H. KONEČNÁ

* Brno, Host 2008, 213 s.

Zouhar, J., Pavlincová, H., Gabriel, J., Česká filozofie v letech protektorátu. Poznámky k tématu.*

Kniha trojice brněnských autorů představuje pozoruhodný pohled na postavení české filozofie v době, kdy byl násilně přerušena rozvoj samostatného Československa. Práce tak zaplňuje dosavadní mezeru v historiografii, neboť se nespokojuje s upozorněním na útlum filozofování v době nesvobody (uzavření Čes-

kých vysokých škol, perzekuce mnoha autorů i přímo protifilozofické zaměření tzv. kulturní rady Národního souručenství). Opaak – tuto erudovaně i čtivě zpracovanou analýzu může považovat za specifické vyrovnání jak s obecnější otázkou po smyslu filozofie, tak i s uvažováním o významu filozofické práce pro zachování kultury či národa v tragickém období dějin. Práce dokumentuje na pozadí konkrétních situací i skutečnost, že většina našich autorů nerezignovala na vlastní důstojnost a statečnost, i když mnozí tento postoj splatili nejvyšší cenou.

První kapitola knihy značně podrobně mapuje situaci v české filozofii prostřednictvím průzkumu textů v přežívajících časopisech (Česká mysl, Ruch filosofický, Filosofická revue, Křesťanská revue, Sociologická revue, Naše doba a Kritický měsíčník). Všimá si hlavních témat, probíhajících polemik i potíží ilustrujících dobu a cenzurních překážek. Následující část pak zpracovává filozoficky orientované texty z významné edice Svazky úvah a studií, která vznikla jako přímá odpověď na rozbití Československa. Edice nabídla do konce roku 1944 celkem 92 svazků více či méně esejisticky pojatých textů k pestré škále témat z mnoha teoretických oblastí (některé byly cenzurou zabaveny).

Na hodnocení prací z uvedené Kovárnovy edice navazuje přehled knižních titulů. Ten zahrnuje více než čtyřicet položek. Témata se týkají dějin filozofie, axiologie, estetiky, etiky, noetiky, náboženství i otázek přírodovědných. Většinou jde o knihy z let 1939 – 1944, ale je zde zahrnuto i několik titulů z poválečného období. Zde pro zpřesnění doplníme, že Ulehlova práce *Duše lidu* (viz pozn.23, s. 186) nezůstala nevydána, ale v roce 1998 vyšla (MU Brno). Stručné recenze knih v tomto oddíle doplňuje pečlivě zpracovaný poznámkový aparát s mnoha informacemi k tématu i autorům. Nechybí zde ani přehled vydaných překladů významných filozofických prací.

Poslední kapitolou knihy je část sledující osudy reprezentantů naší filozofie v době války. Někteří v tomto období odešli do zahraničí, mnozí se zapojili do ilegální odbojové činnosti, byli vězněni i popraveni. Snad by si v tomto kontextu zasloužil připomínku (byť nejde o českého autora) i Th. Lessing – jako jedna z prvých obětí nacistického teroru

u nás. O některých z těchto statečných vypovídají zařazené medailony (J. Tvrď, J. Fischer, J. Uher, J. Šimsa, B. Komárková a J. L. Fischer). Text si blíže všimá i protektorátních dějin brněnské univerzity a životních osudů profesorů její filozofické fakulty.

Tento pohled na životní peripetie našich autorů je velmi působivou částí knihy, ukazující mimo teorie i k filozofii žité. Vhodným pozadím je připojený přehled historických událostí během 2. světové války. Pro srovnání následuje jeho obdoba vycházející v podmínkách tvrdé cenzury v revui *Naše doba* a také pravidelné glosy E. Soboty, vydané na základě rekonstrukce ukrytých textů až v roce 1946. Oba tyto texty jsou cenným svědectvím o době, o naší filozofii i vládnuoucí (a přece ne každého ovládající) ideologii.

Čtenář tak dostává do rukou práci, která není strohým historiografickým pojednáním o autorech a tectech jistého období. Kniha dotváří plastický obraz života v protektorátu a především je svědectvím o smyslu a ceně filozofie – jako životního postoje i jako kulturotvorného a kulturo-záchovného nástroje.

P. JEMELKA

* MU Brno 2007, 341 s.

Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd č. 22.

Minulý rok vyšel již 215. svazek Sborníku prací Pedagogické fakulty MU v Brně. Téměř třisetstránkový sborník prezentuje činnost místní katedry historie za uplynulé období. Vzhled i struktura je standardní, podívejme se tedy blíže na jeho obsah.

Podstatnou část Sborníku tvoří historické studie – jednak ve stejnojmenném oddíle, ale též v části věnované materiálům a kratším studiím. Řadu z nich publikovali pochopitelně vyučující fakulty. K nim patří i Bohuslav Klíma, který se jako jediný věnoval archeologickému tématu a sice otázce pohřebního ritu velkomoravské doby na příkladu nekropole v Jo-